

Žemynas: ŠIAURĖS AMERIKA
Šalis: MEKSIKA
UNESCO sąraše nuo 2011 m.

• 218–219 Mariačių muzika buvo įtraukta į UNESCO nematerialaus kultūros paveldo sąrašą, nes tai – meno forma, kuri gimė susiliejus iki Kolumbo atradimų žemyne gyvenusių tautų ir Ispanijos civilizacijai bei laikoma unikalios Meksikos kultūros išraiška.

Mariačiai, styginių bei trimitų muzika ir dainos

Nuo XIX a. žaismingi ir triukšmingi mariačiai dalyvauja daugelyje didžiausių švenčių. Vertingi ne tik įdomūs jų kostiumai, bet ir pasirodymai bei melodijos, kurios yra kultūrinio ir kalbinio susiliejo Centrinėje Amerikoje liudininkės.

Nepakartojamais sombrerais, baltais ir juodais kaubojų (*charro*) kostiumais ir linksma muzika mariačiai išsiskiria kiekvienoje šventėje. Muzikantai laikomi vienomis reprezentatyviausių Meksikos kultūros ikonų, o jų populiarumas kiekvienais metais patvirtinamas Gvadalacharoje. Šiame mieste mariačių grupės susirenka dalyvauti Gvadalacharos mariačių festivalyje – tai svarbus tarptautinis renginys, pritraukiantis lankytojų iš viso pasaulio. Kai kurie antropologai tvirtina, kad tokio tipo muzika kilo iš vietinės *coca* civilizacijos, įsikūrusios Kokulos mieste, Chalisko provincijoje, o terminas „mariačiai“ atsirado iš Mergelei Marijai skirtos liaudies dainos, dainuojamos ispanų, lotynų ir nahuatlių kalbų mišiniu. Pirmoji dainos eilutė yra *Maria ce son* (Aš tave myliu, Marija). Tačiau moderni mariačių muzika datuojama XX a., kai buvo sukurta tradicinė ansamblio struktūra, nors muzikantų skaičius gali skirtis. Įprastas sąstatas yra du smuikai, tu trimitai, ispaniška gitara, *vihuela* (toks penkiastygis smuikas) bei *guitarrón* (mariačių šešiastygė žemo registro bosinė gitara). Repertuaras susideda iš įvairių regionų muzikos, dainuojama apie koridą, meilę, atliekamos karo baladės, gyvenimo kaime įkvėptos dainos, klasikinės polkos, valsai ir serenados. Muzika ir dainos išmokstamos mintinai, atliekamos iš klausos ir iki šios dienos perduodamos iš kartos į kartą.

Žemynas: ŠIAURĖS AMERIKA
Šalis: MEKSIKA
UNESCO sąrašė nuo 2008 m.

• 220–221 Plaza Zolo Meksiko mieste papuošta Día de los Muertos šventei. • 221 Mirusiųjų dienos procesija. Mirusiųjų garbei dalyviai vilki skeleto kostiumus. • 222–223 Dalyviai ne tik dažo veidus, bet ir dėvi labai spalvingus drabužius.

Vietos šventės, susijusios su mirusiaisiais

Mirusiųjų diena tapo vienu svarbiausių tradicinių minėjimų Meksikos kultūroje. Senovės ikikolumbinio laikotarpio tikėjimai susiliejo su krikščionišku dvasingumu, kurį atvežė ispanų konkistadorai. Taip gimė šventė, kurioje liejasi ryškios spalvos ir garsai, atspindintys daugybę skirtingų vietinių bendruomenių sielų.

Kiekvienais metais nuo spalio pabaigos iki lapkričio pradžios daugelyje šalių visame pasaulyje pagerbiami mirusieji. Tvirtą krikščionišką tradiciją turinčiose šalyse senoji pagoniška kultūra susiliejo su krikščionybe, kuri viduramžiais paplito po visą Europą. XVI a. konkistadorai iš Pirėnų pusiasalio katalikybę atnešė į Centrinę ir Pietų Ameriką. Čia ji susiliejo su ikikolumbinio laikotarpio tikėjimais, ypač actekų, kurie šimtmečius manė, jog mirusieji sugrįžta į žemę. Senovės Meksikos tikėjimuose apie mirusiuosius nebuvo katalikų tikėjimui būdingų moralinių aspektų. Actekai nemanė, kad po mirties žmonės keliauja į rojų ar pragarą, priklausomai nuo to, kaip elgėsi gyvenime. Priešingai, jie manė, kad velionių galutinis

DONATION
COOPERACION

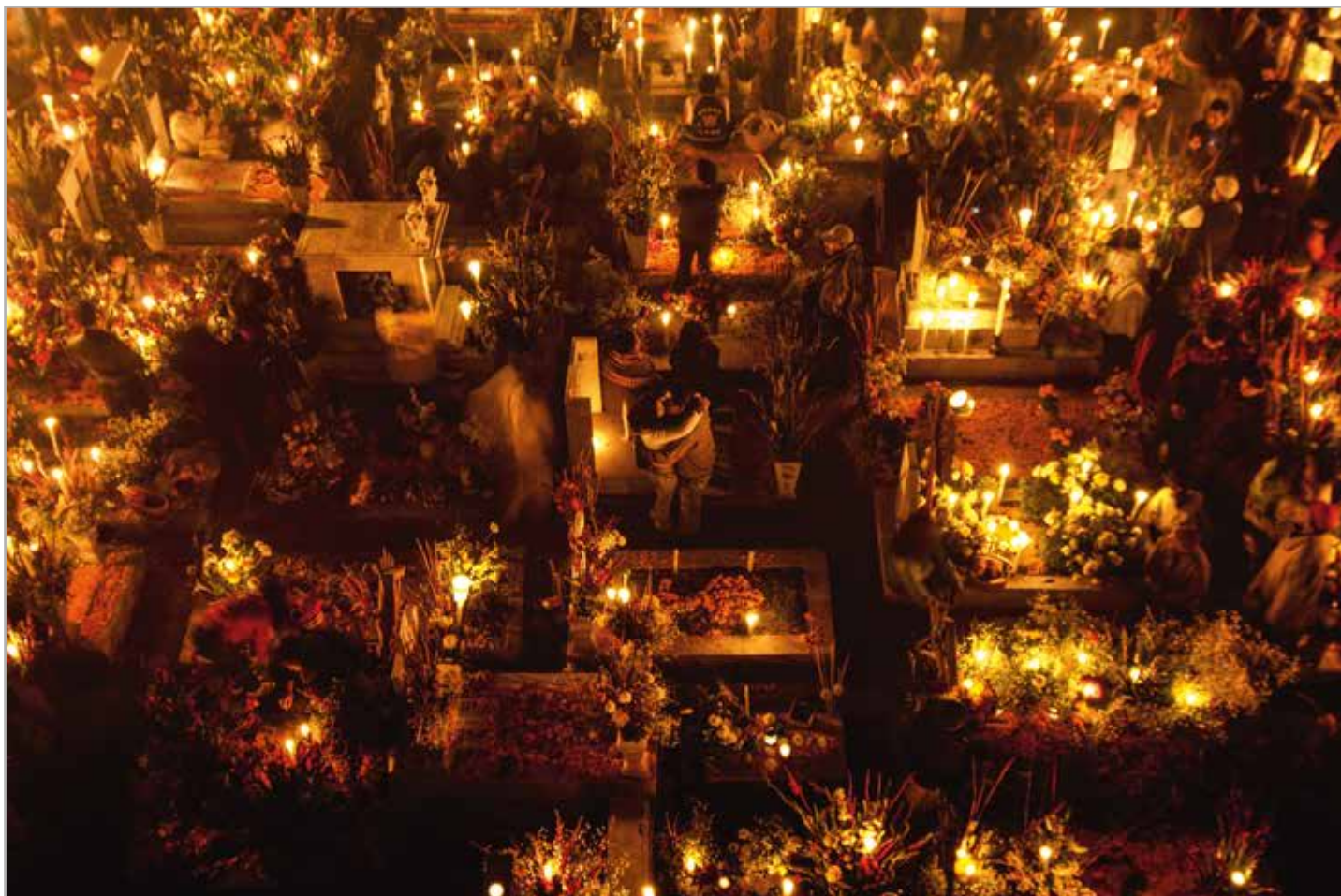
tikslas priklauso nuo to, kaip jie mirė. Jeigu mirties priežastis natūrali, pavyzdžiui, garbus amžius, siela eis ilgą ir vingiuotą kelią iki *Mictlán*, kuriame gyvena mirties valdovas Mictlante-cuhtli ir valdovė Mictacacíhuatl. Jei žmogus mirė dėl vandens įtakos, pavyzdžiui, nuskendo, siela keliaus į *Tlalocan*, kur gyvena lietaus dievas Tláloc. Žuvusieji mūšyje ir moterys, kurios mirė gimdydamos, keliauja į *Omeyocan*: jį valdo karo dievas Huitzilopochtli, ir tuomet į žemę sugrįžta spalvingų paukščių pavidalu. Vaikai keliauja į *Chichihuacuauhco*, kur juos pasitinka pienu varvantis medis – čia jie laukia, kada galės sugrįžti į žemę ir visą ciklą pradėti iš naujo. Tad actekai tikėjo, kad tam tikru momentu mirusieji sugrįžta į žemę, todėl liepos ir rugpjūčio mėnesiais jie švėsdavo mirusiųjų atminimą: dalyvaudavo procesijose, nešdavo aukas, dėvėdavo spalvingus kostiumus ir kaukes. Kai pasirodė konkistadorai,

• 224 Mirusiųjų diena Meksiko mieste. Didžiuliai kryžiai papuošti spalvingomis gėlėmis: katalikybės simboliai susimaišė su ikikolumbinio laikotarpio tikėjimais. • 224–225 Šio dalyvio spalvotame kostiume dera senovės actekų civilizacijai būdingi simboliai ir stiliai.

šios šventės buvo nukeltos, kad sutaptų su Visų šventųjų diena ir Vėlinėmis, tačiau giliai įsišaknijusių pagoniškų praktikų aspektai išliko. Iki šiol *Día de los Muertos* metu tikima, kad mirusieji sugrįžta pabūti su savo šeimomis. Rengiamos procesijos, žmonės šoka, dainuoja, groja ir gamina mėgstamiausius velionių patiekalus, kad suteiktų jiems džiaugsmo. Vyrauja džiaugsmas, o ne liūdesys. Vaikai, paaugliai ir suaugusieji vaikšto gatvėmis dėvėdami tradicines kaukes, kurios vaizduoja spalvingas kaukoles. Pakeiliui stovintys aukų altoriai (*ofrendas*) apkrauti specialiais indais. Be to, Meksikoje Mirusiųjų diena sutampa su kasmetinio kukurūzų – pagrindinės maistinės kultūros – auginimo pabaiga, todėl ritualai vyksta ir kaimuose. Trumpai tariant, šventės yra himnas gyvenimui.

• 226 Šventė vyksta naktį iš spalio 31-osios į lapkričio 1-ąją. Artimieji lanko velionių kapus ir į kapines neša vaišių, nuotraukų, skulptūrėlių ir asmeninių daiktų. • 227 Alumbrada Šv. Andriejaus apaštalo bažnyčioje Mixquic vietovėje. Šio Meksiko miesto gyventojai renkasi ir mirusiųjų atminimui degina tūkstančius žvakių.

Paračikai tradicinėje sausio šventėje

Žemynas: ŠIAURĖS AMERIKA

Šalis: MEKSIKA

Miestas: ČIAPA DE KORSAS

UNESCO sąrašė nuo 2010 m.

Vasarą Čiapaso valstijoje tūkstančiai žmonių dalyvauja pašėlusiuose šokiuose, kuriuose dera religiniai jausmai, linksmybės ir socialinis teisingumas. Šis renginys – tai šventųjų globėjų pagerbimas ir kančių, patirtų Ispanijos kolonijiniu laikotarpiu, pabaigos paminėjimas.

Tai – pati ekscentriškiausia, spalvingiausia ir triukšmingiausia religinė šventė pasaulyje. Tūkstančiai žmonių užplūsta gatves ir aikštes, jie dėvi ilgas ryškiaspalvėmis juostelėmis išsiuvinėtas mantijas ir geltonus galvos apdangalus iš neapdorotų agavos pluoštų. Šį reginį galima išvysti Čiapa de Korse, XVI a. miestelyje Pietų Meksikoje. Santo Domingo bažnyčios šešėlyje stovi mariačių grupė, kurios nariai juda tarp besilinksminančių žmonių. Scenoje kelios moterys sukasi trijų marimba grojančių

• 228 Paračikų dėvimų kaukių bruožai primena europietiškus, ypač Ispanijos kolonistų. • 229 Fiesta Grande metu žmonės dėvi kostiumus. Jie šoka, groja ir siūlo maistą, prisimindami, kokį alkį kentė jų protėviai, valdant ispanams.

muzikantų melodijos ritmu. Prie jų kojų skamba daugybė barškučių, o žmonės pasineria į džiaugsmo ir energijos sūkurį. Tai – Paračikų šventė, kuri sausio mėnesį rengiama pagerbti Eskipulaso globėjus šv. Sebastijoną ir šv. Antonijų. Taip pat norima padėkoti už tai, ką suteikė praėję metai. *Fiesta Grande* kulminacija yra paračikų šokis, kuriuo eisenoje per miestą lydimos šventųjų skulptūros. Šokėjai vyrai dėvi lakuotas ir dekoruotas iš kedro išskaptuotas kaukes ir ritmiškai purto šinšinus (iš medžio ir metalo pagamintus barškučius, dekoruotus spalvingomis juostelėmis) bei linksmomis šūkiomis atsako į grupės vadovo prašymus. Vyrai gali groti gitaromis arba fleitomis,

- 230 Šventinė paračikų eiseną Čiapa de Korso mieste, kuri praeina pro kai kurias miesto religines vietas.
- 230–231 Šokančioje, dainuojančioje ir barškučius keliančioje minioje yra keletas tarnaitėmis persirengusių vyrų (chuntás), kurie vaizduoja Marijos Angulo kambarines.

akompanuoti būgnais ir nešiotis rimbą, kuris simboli-
zuoja bausmę už nuodėmes. Pasak legendos, šventė
atsirado po įvykio, kuris nutiko beveik prieš tris šimtus
metų. Turtinga ispanė Marija Angulo klajojo ieškoda-
ma vaistų savo sūnui, kurį kamavo paslaptina liga. Jai
atvykus į Čiapa de Korsą, vietos žiniuonis aplankė vai-
ką ir pasiūlė panardinti jį į netoliese esančio telkinio
vandenį. Kiti gyventojai bandė padėti berniukui apsi-
vilkę ispaniškais drabužiais, užsidėję kaukes ir šokdami.
Paklausti, kodėl taip darė, jie atsakė: „Para el chico“

(„Dėl berniuko“). Vaikas pasveiko, o motina atsidėko-
dama surengė didžiulę puotą arba, kaip teigia kiti šal-
tiniai, padėjo epidemijų ir bado kamuojamiems gyve-
ntojams. Nuo 1711 m. festivalis rengiamas reguliariai,
o jame dalyvaujantys šokėjai vilki storus ir sunkius dra-
bužius, nors tuo metų laiku oro temperatūra gali pakil-
ti virš 35 °C.